

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені А.С. МАКАРЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**наказом по СумДПУ імені А. С. Макаренка
№ _____ від 30 серпня 2024 року**

Ректор

проф. Юрій ЛЯННОЙ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПЛАНУВАННЯ, ПРОВЕДЕННЯ
ТА ОЦІНКУ ВІДКРИТИХ ЗАНЯТЬ
У СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ імені А. С. МАКАРЕНКА**

УХВАЛЕНО

**рішенням вченої ради університету
протокол № 1 від 30 серпня 2024 року**

СУМИ – 2024

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про планування, проведення та оцінку відкритих занять у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (далі – Положення) розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативних документів Університету і є нормативним документом, що регламентує проведення відкритих занять у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (далі – Університет), їх організаційне та методичне забезпечення, порядок підведення підсумків.

1.2. Метою проведення відкритих занять є вдосконалення системи моніторингу, контролю й оцінки якості освітнього процесу та методик викладання навчальних дисциплін; виявлення рівня професійної компетенції, педагогічної майстерності, наукової кваліфікації педагогічного та науково-педагогічного працівника для подальшого їх удосконалення та підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти.

1.3. **Відкрите заняття** – форма активного методичного навчання, яка сприяє впровадженню досягнень педагогічної науки в практику й активному поширенню педагогічного досвіду.

1.4. Заняття вважають відкритим за умови присутності на ньому не менше трьох викладачів кафедри (у т.ч. завідувача кафедри) та одного представника директорату навчально-наукового інституту/деканату факультету, де працює викладач. Під час проведення конкурсного заняття на відкритому занятті ще мають бути присутні не менше 2-х членів науково-методичної комісії навчально-наукового інституту/факультету. В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування.

II. ПРИНЦИПИ, ВИДИ І ФУНКЦІЇ ВІДКРИТИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. Проведення відкритих навчальних занять науково-педагогічними працівниками в Університеті організовано на принципах:

- *систематичності*: систематичний контроль забезпечує порядок в освітньому процесі, формує професійну мотивацію всіх його учасників;
- *стимулювання*: контроль спонукає педагогічних та науково-педагогічних працівників постійно самовдосконалюватися та професійно зростати;
- *всебічності*: аналіз та оцінка викладацької діяльності педагогічного та науково-педагогічного працівника дозволяють виявити позитивні

моменти, які заслуговують на увагу та поширення досвіду, а також недоліки, що потребують подальшого коригування або вдосконалення.

2.2. Відповідно до поставленої мети розрізняють такі види відкритих навчальних занять:

– *пробне* – проводить новопризначений викладач для підтвердження своєї професійної придатності;

– *поточне* – проводить викладач кафедри згідно з графіком для оцінки рівня його професійної кваліфікації;

– *показове* – проводить науково-педагогічний працівник, що має достатній досвід роботи, з метою поширення передових методик викладання та використання новітніх технологій в освітньому процесі;

– *конкурсне* – проводить викладач кафедри у випадках:

- присвоєння звання професора чи доцента;
- проходження конкурсу на заміщення вакантної посади;

2.3. Відкрите заняття виконує такі функції:

– *інформаційну* – інформує про рівень професійної компетентності і педагогічної майстерності науково-педагогічного працівника, а також про рівень підготовленості здобувачів освіти;

– *діагностичну* – дає змогу виявити основні методи і прийоми, які застосовує викладач у своїй роботі, з'ясувати, чи відповідають вони меті заняття, встановити причини певних похибок у знаннях здобувачів освіти;

– *мотиваційну* – спонукає до подальшого вдосконалення професіоналізму викладача і навчальної діяльності здобувачів освіти;

– *прогностичну* – дозволяє розповсюджувати передовий педагогічний досвід, окреслювати шляхи зростання професійної майстерності педагогічного/науково-педагогічного працівника.

ІІІ. ПЛАНУВАННЯ ВІДКРИТИХ ЗАНЯТЬ

3.1. Відкриті навчальні заняття планують на кафедрах на кожний семестр навчального року з розрахунку 1 (одне) відкрите заняття кожного викладача на навчальний рік.

3.2. На початку навчального року завідувачі кафедр готують план проведення відкритих навчальних занять по кафедрах на навчальний рік (Додаток 1) і подають його до директоратів навчально-наукових інститутів/деканатів факультетів до 15 вересня поточного навчального року.

3.3. Науково-педагогічні працівники проводять відкриті заняття згідно з графіками, укладеними кафедрами/ліцеєм на початку кожного семестру навчального року. Додаток 2.

3.4. Теми відкритих занять науково-педагогічні працівники обирають самостійно відповідно до робочих програм навчальних дисциплін.

3.5. Графік відкритих навчальних занять завідувачі кафедр подають на початку кожного навчального до навчальноно відділу Університету.

3.6. Інформацію (оголошення) про відкрите навчальне заняття, у тому числі посилення на відкрите заняття, якщо воно проводиться в он-лайн режимі, розміщують на стендах директоратів навчально-наукових інститутів/деканатів факультетів/кафедр та/або на веб-сторінках сайтів відповідних структурних підрозділів за 5 днів до його проведення. Додаток 3.

3.7. Перенесення відкритого заняття можливе лише у випадку хвороби, відрядження педагогічного/науково-педагогічного працівника або іншої поважної причини. У зв'язку з цим завідувач кафедри готує службову записку на ім'я директора навчально-наукового інституту/декана факультету/ про причину перенесення відкритого заняття та час його проведення, про що ставить до відома навчальний відділ.

IV. ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОГО ЗАНЯТТЯ

4.1. Педагогічний/науково-педагогічний працівник до початку відкритого заняття готує коротку інформацію для відвідувачів: назва навчальної дисципліни, Прізвище, ім'я та по батькові викладача, назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни, тип заняття, навчально-науковий інститут/факультет/ліцей, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти, курс і група(и)/клас здобувачів освіти, які вивчають дисципліну, тема і мета заняття, план заняття, очікувані результати.

4.2. Відвідувачі повинні зайти до аудиторії (якщо заняття проводиться в режимі он-лайн - приєднатися за посиланням) до початку заняття, дотримуватися педагогічного такту та не втручатися в хід заняття.

4.3. Завдання відвідувачів – проаналізувати відкрите лекційне, практичне, семінарське, лабораторне чи індивідуальне заняття та/або заповнити Анкету оцінювання якості проведення відкритого заняття Додаток 4.

V. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВІДКРИТОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

5.1. Аналіз відкритого лекційного заняття проводять у такій послідовності:

5.1.1. Своєчасність початку заняття.

5.1.2. Уміння викладача донести до здобувачів тему та мету, забезпечити мотивацію пізнавальної діяльності шляхом презентації проблемних питань; зв'язок матеріалу з майбутньою професійною діяльністю здобувачів освіти.

5.1.3. План заняття; його структура, часовий параметр кожного питання.

5.1.4. Якість змісту заняття: змістовно, науково; занадто складно, занадто популярно, ненауково; теоретичний матеріал поєднується з конкретними прикладами, переважає емпіричний матеріал.

5.1.5. Здатність викладача забезпечити механізм зворотного зв'язку з аудиторією. Контроль рівня сприйняття, а також регулювання процесу осмислення матеріалу заняття.

5.1.6. Повторення важливих теоретичних положень протягом заняття, їх запис здобувачами освіти, з'ясування важливих питань для запам'ятовування та систематизації.

5.1.7. Завершення кожного питання підсумком і мотивованим переходом до наступного.

5.1.8. Застосування методів активного слухання, зокрема: акцентуації, варіювання голосу, логічні наголоси, паузи перед повідомленням важливих наукових положень, апелювання до уваги, надання випереджальних завдань до наступного фрагмента матеріалу тощо.

5.1.9. Емоційність викладу. Здатність викладача чітко, лаконічно, образно, розмірено викладати матеріал.

5.1.10. Створення проблемних ситуацій.

5.1.11. Цілеспрямоване управління пізнавальною діяльністю здобувачів освіти, що передбачає керівництво конспектуванням, відтворення причинно-наслідкових зв'язків у матеріалі, створення узагальнювальних схем, таблиць, рисунків.

5.1.12. Використання наочності, інформаційно-комунікаційних технологій та інших сучасних засобів навчання.

5.1.13. Підведення підсумків заняття, узагальнення разом зі здобувачами освіти основних аспектів матеріалу.

5.1.14. Загальний висновок, пропозиції.

5.2. Аналіз семінарського або практичного заняття передбачає врахування таких елементів:

5.2.1. Відповідність теми заняття робочій навчальній програмі; зв'язок із лекційним курсом.

5.2.2. Презентація викладачем теми, мети і завдань заняття. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.

5.2.3. Навчально-методична забезпеченість заняття: наявність плану заняття і його якість, наявність необхідної літератури, методичних рекомендацій, вказівок та іншої довідкової літератури.

5.2.4. Науково-теоретичний рівень заняття. Застосування інноваційних технологій навчання на занятті.

5.2.5. Якість підготовки здобувачів до заняття. Методи контролю їх навчальних досягнень.

5.2.6. Використання наочності та сучасних технічних засобів навчання.

5.2.7. Ступінь активності здобувачів освіти на занятті. Стимулювання їхньої навчальної активності.

5.2.8. Урізноманітнення форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти на занятті: індивідуальна, парна, фронтальна.

5.2.9. Характер і обсяг самостійної роботи здобувачів.

5.2.10. Висновки та пропозиції.

5.3. Аналіз лабораторного заняття здійснюють у такій послідовності:

5.3.1. Відповідність теми заняття робочій навчальній програмі; зв'язок із лекційним курсом.

5.3.2. Місце проведення лабораторного заняття: лабораторія, аудиторія, онлайн платформа, для занять із застосуванням елементів дистанційної освіти тощо.

5.3.3. Презентація викладачем теми, мети і завдань заняття. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти.

5.3.4. Оснащеність і технічний рівень обладнання й приладів.

5.3.5. Навчально-методична забезпеченість заняття: наявність плану заняття і його якість, наявність необхідних інструкцій із техніки безпеки, методичних рекомендацій, вказівок та іншої довідкової літератури.

5.3.6. Науково-теоретичний рівень заняття: застосування інноваційних технологій навчання на занятті, наявність елементів науково-дослідної роботи.

5.3.7. Якість підготовки здобувачів освіти до заняття. Методи контролю навчальних досягнень студентів.

5.3.8. Використання наочності та сучасних технічних засобів навчання.

5.3.9. Ступінь активності та самостійності здобувачів освіти на занятті. Стимулювання їхньої навчальної активності.

5.3.10. Урізноманітнення форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти: індивідуальна, парна, групова, фронтальна.

5.3.11. Характер і якість звітів здобувачів про проведеному лабораторну роботу.

5.3.12. Висновки та пропозиції.

5.4. Якість проведення відкритого заняття оцінюють у висновках, зазначаючи рівень його проведення – *високий; достатньо високий; середній; достатній або недостатній; низький науково-теоретичний і методичний рівень*. Кожна оцінка має бути обґрунтованою.

5.5. Критеріями оцінки якості проведеного заняття можуть бути:

5.5.1. Якість організації заняття: наявність необхідної документації, чіткість плану, структури заняття, готовність викладача та здобувачів до заняття.

5.5.2. Зміст заняття: професійно спрямоване, достатньо змістовне, наукове; занадто складне, занадто популярне, ненаукове; теоретичний матеріал поєднується з конкретними прикладами, переважають пояснювально-репродуктивні чи активні методи навчання.

5.5.3. Наявність активної співпраці викладача зі здобувачами.

5.5.4. Результативність заняття: досягнення мети і завдань заняття, сформованість у студентів освітніх, професійних (фахових) компетентностей.

VI. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОБГОВОРЕННЯ ВІДКРИТОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

6.1. Обговорення (аналіз) відкритого заняття організують на засіданнях кафедр/науково-методичної комісії навчально-наукового інституту/факультету на основі оцінок відвідувачів з оцінювання відкритого заняття.

6.2. Оцінка відкритого заняття відвідувачами з оцінювання відкритого заняття відбувається одразу після проведеного заняття шляхом обговорення та/або шляхом заповнення Анкети оцінювання якості проведення відкритого заняття. Додаток 4.

Обговорення проводять, дотримуючись ustalenoї послідовності. У першу чергу слово надається науково-педагогічному працівнику, який проводив відкрите заняття, для формулювання мети навчального заняття, обґрунтування вибору методів і прийомів, якість їх використання. Виступ викладача має допомогти присутнім зрозуміти його педагогічний задум, особливості застосовуваних ним методів і прийомів, що лежать в основі системи його роботи.

Виступаючі повинні детально проаналізувати переваги та недоліки заняття, оцінити заняття з навчально-методичної точки зору, звернути увагу на досягнення поставлених цілей навчання, виховання й розвитку, на ефективність використання засобів мульти-медіа, наочного приладдя, дидактичних матеріалів тощо. При обговоренні можна відзначити недоліки, помилки, допущені в організації й проведенні заняття, надати рекомендації щодо вдосконалення системи роботи.

Завершальне слово надається представникам навчально-наукового інституту/факультету/кафедри. Підсумовуючи висловлені пропозиції та зауваження, називають те, що було непомічене присутніми, дають оцінку рівню підготовки викладача, прийомам і методам, використаним на занятті,

зазначають глибину розкриття поставленої мети відкритого навчального заняття.

Прикінцеве слово для виступу надається викладачеві, який проводив відкрите заняття. Він зазначає, з якими зауваженнями погоджується і що є дискусійним, обґрунтовує свою точку зору.

За результатами обговорення розробляються заходи щодо вдосконалення методики викладання.

Результати обговорення відкритих навчальних занять відображають у протоколах засідань кафедри/науково-методичної комісії, де вказують:

- прізвище, ім'я, по батькові та посаду відвідувачів з оцінювання відкритого заняття;
- чисельність здобувачів освіти, присутніх та відсутніх на відкритому занятті;
- подають короткий аналіз заняття: записують позитивні сторони, основні недоліки та зауваження, висновки: зазначають рівень проведення заняття та пропозиції: прописують пропозиції чи рекомендації для покращення рівня викладання чи оволодіння іншою методикою викладання, ефективного використання нових технологій та технічних засобів навчання тощо або рекомендують вивчити і розповсюдити досвід викладача серед професорсько-викладацького складу кафедр, Університету якщо того заслуговує проведене заняття.

6.3. Оцінка відкритого заняття здобувачами освіти відбувається після проведеного заняття шляхом заповнення Анкети оцінювання відкритого заняття здобувачами освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, бланк якої викладач заздалегідь надсилає здобувачам освіти і яку вони після заповнення, кожен зі своєї електронної пошти. Анкета для здобувачів освіти анонімна, тому підписувати її не потрібно. Додаток5.

6.4. Результати анкетування здобувачів освіти підсумовуються на кафедрі для прийняття управлінських рішень.

6.5. За результатами проведення відкритих навчальних занять може бути винесене рішення про клопотання перед ректором, вченою радою університету/навчально-наукового інституту/факультету на предмет: підтвердження або рекомендації стосовно можливостей претендувати на відповідну посаду; заохочення науково-педагогічного працівника; надання права ведення занять відповідного виду; при участі викладача у конкурсі на заміщення вакантних посад; при рейтингуванні науково-педагогічних працівників; обмеження прав викладача на ведення навчальних занять або окремих їх видів тощо.

VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Положення про планування, проведення та оцінку відкритих занять Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка ухвалюється рішенням вченої ради Університету і вводиться в дію наказом ректора.

7.2. Зміни та доповнення до Положення планування, проведення та оцінку відкритих занять Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка ухвалюється рішенням вченої ради Університету і вводиться в дію наказом ректора.

**План
проведення відкритих навчальних занять
у 202__/202__ навчальному році
науково-педагогічними працівниками кафедри**

(назва кафедри)

№ з/п	П І по Б викладача (всі викладачі в алфавітному порядку)	Посада, науковий ступінь, вчене	Семестр/місяць	Вид заняття			
				Пробне	Показове	Поточне	Конкурсне
1.	Сергієнко Іван Семенович		I/ грудень	+			
2.					+		
3.						+	
4.							+
5.							

Завідувач кафедри/

(Підпис)

(Ім'я, прізвище)

**Графік
проведення відкритих навчальних занять
у I (II) семестрі 202__202__ навчального року
науково-педагогічними працівниками кафедри**

(назва кафедри)

№ з/п	ШБ викладача	Посада, наук. ступінь, вчене звання	Дисципліна	Тема заняття	Курс, Група	Дата і час проведення	Навчальний корпус, аудиторія, он-лайн платформа	Вид заняття (пробне, конкурсне тощо)

Зав. кафедри

(Підпис)

(Ім'я, прізвище)

Зразок оголошення про відкрите заняття

ОГОЛОШЕННЯ

05 жовтня 2024 року об 11-00 (ІІІ пара)
в аудиторії № ___ /в режимі он-лайн за посиланням: _____
відбудеться відкрите заняття (лекційне, практичне, лабораторне,
індивідуальне)

викладача _____
(ППП, науковий ступінь, вчене звання, структурний підрозділ)

Навчальна дисципліна _____

Тема _____

Спеціальність _____

Освітня програма _____

Рівень вищої освіти _____

Курс _____ **Група** _____

Запрошуються всі бажаючі!

АНКЕТА

оцінювання якості проведення відкритого заняття

Дата «__» _____ 202__ року

Викладач _____
(ПБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, структурний підрозділ)

Навчальна дисципліна _____

Тема заняття _____

Навчально-науковий
інститут/факультет _____

Спеціальність _____

Освітня програма _____

Рівень вищої освіти _____

Курс _____ Група _____

№ з/п	Показник	Оцінка, бали	
		Максимальна	Фактична
1	Своєчасність початку заняття	5	
2	Визначення теми заняття, її значення, відповідність плану	5	
3	Логічний зв'язок із попереднім навчальним матеріалом, змістом споріднених	5	
4	Науковий рівень володіння матеріалом дисципліни. Точність використовуваної наукової термінології	10	
5	Актуальність та сучасність змісту навчального заняття	10	
6	Знання предмету. Різноманітність методів та прийомів подання навчального матеріалу	10	
7	Доступність, аргументованість змісту заняття для здобувачів вищої освіти	10	
8	Систематичність та логічна послідовність викладання матеріалу	10	
9	Темп викладання матеріалу	5	
10	Використання викладачем технічних засобів навчання (у разі необхідності). Використання засобів унаочнення	5	
11	Інформаційна цінність заняття. Виховний вплив. Досягнення дидактичних цілей.	5	
12	Повідомлення про рекомендовану літературу до теми або до всього курсу. Наявність матеріалу, якого немає в підручниках. Пояснення найбільш складних питань. Наявність завдань для самостійного відпрацювання	5	

13	Контакт з аудиторією. Уміння викладача зацікавити та активізувати роботу здобувачів вищої освіти. Використання прийомів підтримки уваги - цікаві приклади, риторичні запитання, жарти тощо. Спонування здобувачів освіти до запитань.	5	
14	Культура мови викладача. Допоміжні засоби: інтонація, міміка, жести.	5	
15	Уміння викладача підтримувати дисципліну в аудиторії	5	
Всього балів		100	

Висновок

(заняття проведено на високому, достатньо високому, середньому, задовільному, достатньому, недостатньому, низькому рівні)

Оцінка за 100-бальною шкалою	Рівень оцінки
90-100 балів	високий
92-89 балів	достатньо високий
74-81 балів	середній
69-73 балів	задовільний
60-68 балів	достатній
35-59 балів	недостатній
1-34 балів	низький

Член комісії з оцінювання якості проведення відкритого заняття

(Підпис)

(ПІБ, посада, підрозділ)

АНКЕТА
оцінювання відкритого заняття здобувачами вищої освіти
СумДПУ імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут/факультет _____

Спеціальність _____

Освітня програма _____

Рівень вищої освіти _____

Курс _____

Увага: Анкету слід заповнювати друкованими літерами. Варіант відповіді за 10-ти бальною шкалою позначати хрестиком (x) у клітинах таблиці (1 □ найнижча оцінка, 10 □ найвища оцінка).

Назва дисципліни _____ Тема заняття _____

Дата анкетування _____ ПІБ викладача _____

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Логічний зв'язок матеріалу заняття із попереднім										
2	Організація проведення заняття, ефективність використання часу										
3	Систематичність та логічна послідовність викладання навчального матеріалу										
4	Доступність і зрозумілість викладання навчального матеріалу										
5	Темп викладання навчального матеріалу										
6	Методика проведення заняття (у тому числі використання наочних засобів тощо)										
7	Контакт викладача з аудиторією										
8	Культура мови викладача										
9	Добррозичливість, повага і такт по відношенню до здобувача вищої освіти										
10	Реалізація в повній мірі плану заняття										
	Всього балів										

Ваші додаткові зауваження та пропозиції _____
